

Kinas medelklass kan konfronteras med påtagliga utmaningar – eller utmana själv

HUBERT FROMLET

Björn Gustafsson, Terry Sicular och Xiuna Yang gör i *Ekonomisk Debatt* nr 6 (Gustafsson m fl 2019) en fin genomgång av den kinesiska medelklassens utveckling under åren 2002–13 och en väl genomtänkt framskrivning av utvecklingen fram till nu. Artikeln är mycket läsvärd. Det märks att författarna kan mycket om Kina. Av denna anledning kan antas att den valda inkomststatistiken för de undersökta kinesiska hushållen åtminstone håller acceptabel kvalitet, även om jag mestadels är kritisk mot Kinas (makro-)ekonomiska mätningar.

Det ter sig likväl lätt att instämma i den kompletterande kvalitativa slutsatsen att Kinas medelklass från 2014 fram till nu visar på stora ökningstal. Detsamma gäller för konklusionen att medelklassens explosion mestadels ägt rum i storstäderna – och fortsätter att göra det. Urbaniseringen framstår som ett av de viktigaste strategiska målen i kinesisk politik.

Viss osäkerhet upplever jag dock vad gäller författarnas slutsatser om den kinesiska medelklassens framtid. En fortsatt – och även relativt snabb – ökning verkar visserligen vara möjlig och t o m sannolik. Däremot kan vägen dithän visa sig mer knagglig än de kortfattade framtidsbedömningarna i artikeln möjligen ger sken av.

De i artikeln omnämnda positiva effekterna av den kinesiska medelklassens frammarsch på andra länder och det globala samfundet är jag med andra ord mindre säker på än Gustafsson m fl. De skriver att genom att Kinas medelklass

ökar innebär detta att ”allt fler världsborgare bryr sig om miljön, sin hälsa, samhällets sociala stabilitet och eftersträvar god offentlig förvaltning” (s 41). Dessa tankar är förvisso inte ologiska men kräver förmodligen ett mycket långsiktigt perspektiv.

Det kan också vara befogat att lägga till några tänkbara inrikespolitiska konsekvenser av medelklassens allt viktigare roll i det kinesiska samhället. Det står mycket riktigt i artikeln att en växande medelklass leder till stigande inkomster och därmed en bredare underbyggd konsumtionsbenägenhet. Partistategerna vill se en växande konsumtionsandel i Kinas BNP och ekonomiska modell. I Kinas ekonomisk-politiska strategi har hittills främst prioriterats export och investeringar – precis som tidigare i Japan och Sydkorea.

Författarna menar också att konsumtionsansningarna från medelklassens sida kommer att få positiva globala spridningseffekter. Gustafsson m fl skriver exempelvis att ”tillväxt innebär även genom den ökade privata konsumtionen ett större avtryck på den globala miljön” (s 41). I detta sammanhang hade jag velat se ett förtydligande, likaså avseende de nämnda positiva globala effekterna på utbildningssidan med den kinesiska medelklassens snabba expansion som utgångspunkt. Det beskrivna sambandet mellan kinesisk och global ökning av medelklassen och mer energikrävande konsumtion (s 32) må kunna infrias – men hur given är den beskrivna korrelationen mellan medelklassens expansion och stigande utbildningsnivå å ena sidan och tilltagande miljömedvetenhet å andra sidan?

Speciellt viktigt är att poängtera att förutsättningarna för en allt större – och nöjd – kinesisk medelklass sannolikt knappast automatiskt och permanent kan vara på plats framöver. Jag ser i dag tre olika typer av Kina: ett eftersläpande Kina med stora reform- och förändrings-

REPLIK

Hubert Fromlet är affilierad professor vid Linnéuniversitetet. hubert.fromlet@lnu.se

behov, ett mer avvaktande Kina med ett klart dämpat reformtempo och ett Kina som med emfas eftersträvar ledningen i digitaliserings- och AI-duellen med främst USA.

Enligt mitt synsätt underskattas alltså de utmaningar som kommer från det eftersläpande Kina. Det kan t ex handla om den mycket betungande privata och offentliga skuldsättningen på främst lokal nivå, det alltså svaga banksystemet inklusive skuggbankerna, de alltså pågående hjälpinsatserna till de olönsamma statsföretagen och de otillräckliga socialförsäkrings- och pensionssystemen. Därutöver, icke att förglömma, otillräcklig hälso-, sjuk- och miljövård samt på längre sikt kanske ovälkomna politiska och protektionistiska ingrepp eller hotbilder (Fromlet 2016).

Enligt Gustafsson m fl öppnar den snabbt växande kinesiska medelklassen

betydande möjligheter för viktiga ekonomiska och möjligtvis sociala framsteg både innanför och utanför Kinas gränser. Ett sådant – relativt positivt – scenario kan mycket väl infinna sig om ca ett eller två årtionden. Denna tänkbara utveckling leder samtidigt till en annan – fortfarande otillräckligt diskuterad – slutsats: att främst Kinas medelklass antagligen framöver måste godkänna den politiska, sociala och ekonomiska utvecklingen på hemmaplan. Eller anorlunda formulerat: Medelklassen kommer allt mer att påverka och kanske avgöra framtidens Kina!

REFERENSER

Fromlet, H (2016), "Kinas nya ekonomiska politik – hur kan den integreras i en modern landanalys?", *Ekonomisk Debatt*, årg 44, nr 5, s 12–22.

Gustafsson, B, T Sicular och X Yang (2019), "Kinas framväxande globala medelklass", *Ekonomisk Debatt*, årg 47, nr 6, s 31–42.